

รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหาคดีและผู้ติดยาเสพติด

นางสาวพัชราวดี สุเมธสารทูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4789-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MODELS OF CRIMINAL JUSTICE REHABILITATION OF DRUG ABUSERS AND DRUG
ADDICTS

Miss Patcharawadee Soontornsaratoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4789-6

พัชรราวดี สุนทรศารทูล : รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหา
 ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด (MODELS OF CRIMINAL JUSTICE REHABILITATION OF
 DRUG ABUSERS AND DRUG ADDICTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ,
 อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ. อรรณพ ลิขิตจิตตะ, 173 หน้า.
 ISBN 974-17-4789-6

การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยทั่วไปมีรูปแบบมาตรฐานอยู่ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก ใช้
 แนวความคิดในการลดอุปทานของยาเสพติด (Supply Reduction) โดยมุ่งเน้นในการปราบปราม
 และลงโทษผู้ผลิตและจำหน่ายยาเสพติด รูปแบบที่สอง ใช้แนวความคิดในการลดอุปสงค์ของยา
 เสพติด (Demand Reduction) โดยมุ่งเน้นการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 และลดความต้องการใช้ยา ปัจจุบันกฎหมายที่นิยมใช้อยู่ในนานาประเทศมักตอบสนองต่อรูปแบบ
 ของการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศนั้นๆ

สำหรับประเทศไทยนั้นผู้วิจัยพบว่ามีการใช้รูปแบบของการลดอุปทานของยาเสพติดมา
 นาน จนกระทั่งในปีพ.ศ.2545 จึงเริ่มมีนโยบายในการลดอุปสงค์ของยาเสพติด ผู้วิจัยพบว่า
 กระบวนการแก้ปัญหาและกฎหมายของไทยยังขาดความเป็นเอกภาพ เพราะมีกฎหมายที่ตราขึ้น
 มาหลายยุคหลายสมัยแตกต่างกัน และมีแนวนโยบายของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องต้องกันอยู่
 หลายเรื่องด้วยกัน จากการศึกษากฎหมายของประเทศที่อ้างว่าประสบความสำเร็จในการต่อต้าน
 ยาเสพติด เช่น ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ผู้วิจัยพบว่าเป็นประเทศที่เน้นนโยบายลดอุปสงค์ของยา
 เสพติดจะได้รับผลที่พึงประสงค์และยั่งยืนกว่าประเทศที่ใช้แต่เน้นนโยบายลดอุปทานของยาเสพติดแต่
 เพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรจะได้มีการพัฒนากฎหมายให้เหมาะสมกับสภาวะการมาก
 ขึ้นโดยจัดอัตราส่วนของรูปแบบกฎหมายที่ลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดเสียใหม่ และเน้น
 รูปแบบกฎหมายที่ลดอุปสงค์ของยาเสพติดให้มากกว่าเดิม รวมถึงควรจัดระบบการต่อต้านยาเสพ
 ติดให้เป็นเอกภาพ และสร้างความเข้าใจที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมายด้วย

สาขาวิชา นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต.....พัชรราวดี สุนทรศารทูล.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4386109434 : MAJOR LAWS

KEY WORD : MODELS OF CRIMINAL JUSTICE REHABILITATION / DRUG ABUSERS AND DRUG ADDICTS

PATCHARAWADEE SOONTORNSARATOON : MODELS OF CRIMINAL JUSTICE REHABILITATION OF DRUG ABUSERS AND DRUG ADDICTS.

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.DR. APIRAT PETCHSIRI, THESIS CO-

ADVISOR : UNNOP LICHITJITTA, 173 pp. ISBN 974-17-4789-6

The solutions to drug problems in general are based on 2 standard models. The first model is the application of the supply reduction concept which focuses on suppressing and punishing drug producers and distributors. The second one puts the emphasis on the application of the demand reduction concept. Under this concept, the focus is on the treatment and rehabilitation of drug abusers and drug addicts. In foreign countries, it is appeared that the law applied in each country is in response to its own model designed for resolving drug problems.

As for Thailand, the researcher found that the model of reduction of supply for drug had been applied until the year of B.E. 2545 when the policy to reduce demand for drug was initiated. It is appeared to the researcher that the problem solving process and the laws on the issue in Thailand are not in uniformity. There are many laws enacted in different period of time and many policies behind such laws are inconsistent with one another. Studying laws of the countries claimed as being successful in drug resistance such as Scandinavian countries reveals that the countries focusing their policy on the reduction of demand for drug gain more intended and sustained outcome than those applying only the policy on the reduction of supply for drug. Therefore, the researcher recommends the revision of the laws to be appropriate. The ratio of the laws reducing demand for drug to the laws reducing supply for drug should be re-established with more emphasis on the former. In addition, the system of drug prevention should be unified, and understanding on the issue should be made to practitioners and law enforcers.

Field of study Law

Academic year 2003

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature..... U. Lichitjitta

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และอาจารย์ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และให้คำปรึกษา แง่คิด ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมาย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และแนะนำตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จบริบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. จิรนิติ หะวานนท์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และกรุณาแนะนำประเด็นทางกฎหมายอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. ปาริณา ศรีวณิชย์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และกรุณาให้คำแนะนำวิธีการค้นคว้าและเรียบเรียงข้อมูลในทางปฏิบัติ ตลอดจนให้ความคิดเห็นและสนับสนุนในหน้าที่การงานตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณพี่ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงานป.ป.ส.) และเพื่อนๆ พี่ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูล

ขอขอบคุณร้อยโทโชคดี อัมพรดิษฐ์ ที่ได้เรียบเรียงและตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง รวมถึงผู้ที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนขอขอบคุณครอบครัวสุนทรสารทูล ที่เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้เขียนและให้การสนับสนุนการศึกษา และทุกๆ ด้านเสมอมาจนผู้เขียนสำเร็จการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากมีคุณค่าและประโยชน์ทางวิชาการ ผู้เขียนขอให้คุณค่านี้เป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับทุกประการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด ในต่างประเทศ.....	8
2.1 แนวความคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด.....	8
2.1.1 แนวความคิดในการลดอุปทานของยาเสพติด (Supply Reduction).....	8
2.1.2 แนวความคิดในการลดอุปสงค์ของยาเสพติด (Demand Reducion).....	9
2.1.3 แนวความคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศ.....	9
2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	12
2.2.1 วิวัฒนาการกฎหมายยาเสพติด.....	12
ก. แนวความคิดในการควบคุมผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด.....	13
ข. แนวความคิดในการตรากฎหมายสหพันธรัฐ (Federal Law).....	14
ค. แนวความคิดในป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	15
ง. แนวความคิดในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	17
2.2.2 กฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด (The Narcotic Addict Rehabilitation Act Amendments of 1971.....	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย (ยุโรปเหนือ): ประเทศสวีเดน.....	25
2.3.1 วิวัฒนาการกฎหมายยาเสพติด.....	26
2.3.2 กฎหมายยาเสพติด.....	29
2.3.3 พระราชบัญญัติการบำบัดรักษาผู้ติดแอลกอฮอล์ ผู้เสพยาเสพติด และผู้เสพสารระเหย (The Care of Alcoholics, Drug Abusers and Abusers of Volatile Solvents (Special Provisions, *Act).....	30
บทที่ 3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ในประเทศไทย.....	62
3.1 วิวัฒนาการของแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด.....	62
3.1.1 ในอดีต.....	63
ก. แนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติด.....	63
ข. แนวความคิดในการควบคุมผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด.....	67
ค. แนวความคิดในการบำบัดรักษา.....	69
3.1.2 ในปัจจุบัน.....	69
ก. แนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติด.....	70
1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519.....	70
2. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534.....	73
ข. แนวความคิดในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	75
1. ระบบต้องโทษ.....	75
1.1 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท พ.ศ. 2518.....	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	82
1.3 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533.....	88
2. ระบบสมัครใจ.....	92
2.1 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	92
3. ระบบบังคับ.....	95
3.1 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.....	95
บทที่ 4 เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหายูเอสเอฟ และผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวีย (ยุโรปเหนือ).....	101
4.1 เปรียบเทียบแนวคิด นโยบาย และรูปแบบในการแก้ไขปัญหายูเอสเอฟ และผู้ติดยาเสพติด.....	101
4.1.1 แนวความคิดและนโยบายด้านยาเสพติด.....	101
4.1.2 รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไขปัญหา ยูเอสเอฟและผู้ติดยาเสพติด.....	104
ก. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	104
ข. ประเภทของยาเสพติด.....	110
ข.กระบวนการเบื้องต้น.....	113
ค.การดำเนินกระบวนการพิจารณา.....	116
4.2 ปัญหาที่เกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไข ปัญหายูเอสเอฟและผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทย.....	118
4.2.1 ความสัมพันธ์ของรูปแบบในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ยูเอสเอฟและผู้ติดยาเสพติด.....	118
ก. ความสัมพันธ์ในด้านการใช้อำนาจให้เข้าสู่ระบบบำบัดรักษา.....	118
ข.ความสัมพันธ์ในด้านคุณสมบัติของผู้เข้ารับการรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	118
ค.ความสัมพันธ์ในกรณีกำหนดหมายที่เอื้อกว่าประโยชน์กว่า.....	119

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.2 ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	119
ก.คุณสมบัติของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	119
ข.ระยะเวลาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	124
ค.กฎหมายไม่เอื้อต่อการบังคับใช้.....	125
ง.องค์กรที่มีอำนาจสั่งให้เข้ารับบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	126
4.3 การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง	
โดยองค์กรตุลาการ.....	127
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	131
รายการอ้างอิง.....	140
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก.....	148
ภาคผนวก ข.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	172

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. ขั้นตอนการบำบัดรักษาตามกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	24
2. ขั้นตอนการบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติการบำบัดผู้ติดยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดและเสพยาเสพติดในประเศสวีเดนกรณีคำสั่งบำบัดรักษาภาคบังคับ.....	60
3. ขั้นตอนการบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติการบำบัดผู้ติดยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดและเสพยาเสพติดในประเศสวีเดนกรณีคำสั่งบำบัดรักษาเร่งด่วน.....	61
4. ขั้นตอนการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518.....	81
5. ขั้นตอนการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	87
6. ขั้นตอนการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533.....	91
7. ขั้นตอนการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	94
8. ขั้นตอนการบำบัดรักษาในระบบบังคับตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.....	99
9. ระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดของไทย.....	100